

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoria

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

X. De victoria piorum Deoque acceptorum Imperatorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

nebet igitur devotio tua quod ipsi mandatum est sedulo observare; nec provinciales nostros injuriis aut concussionibus opprimendi licentia cuiquam concedatur: cum potius, uti jam dictum est, cohortationibus blandisq; illecebris ad Deorum cultum revocandi sint. Porro ut hoc præceptum Majestatis nostræ universis provincialibus nostris innotescat, edicto abs te proposito iussionem nostram publicari curabis. Hæc cum ille non ex animi sui sententia, sed necessitate compulsus præcepisset, non amplius verax aut fide dignus omnibus videbatur, propterea quod jam antea post pacem nobis similiter indultam, veritatem ac perfidiam animi sui ostenderat. Itaque nemo nostrum aut conventus Ecclesiasticos agere, aut seipsum palam facere & in apertum proferre ausus est: quippe cum nec epistola ipsa id nominatim concederet; sed tantum juberet, ut ab omni calumnia & vexatione immunes servemur. Conventus autem agere, aut Ecclesias exstruere, aut aliud quid eorum quæ nobis solemnitas sunt peragere, nequaquam præcipiebatur. Et tamen pacis ac pietatis patroni Constantinus & Licinius, tum literis ad ipsum datis id se nobis concedere significaverant: tum universis ditioni suæ famulantibus, propositis edictis & legibus id ipsum permiserant. Verum impius ille ne sic quidem flexi ac paululum cedere decrevit, nisi postquam divina eum persequente Justitia ad id tandem invitatus perductus est.

CAPUT X.

De victoria priorum Deoque acceptorum Imperatorum.

PORRO hujusmodi causa ac necessitas eum quasi undique obseffum constrinxit. Cum magnitudinem principatus absque ullo merito ipsi concessi sustinere amplius non posset: sed moderata & Imperatoriâ prudentiâ penitus destitutus, inepte atque indecore publicæ negotia tractaret; ac præterea arroganti mentis tumore temere esset elatus, etiam adversus ipsos Imperii conforres, qui omnibus modis ipsum anteibant, genere, institutione, dignitate, prudentiâ: quodque præcipuum est, modestiâ & pietate erga verum omnium Deum: confidentiâ atque insolentiâ cepit extolli, sibi-que primum inter ipsos locum in titulis

Vide Nicephor. l. 7. c. 37. & 38.

Aκαταλίπους, διότι ἡ σὴ καθοσίωσις τὸ ὄπτιον πένθι διαφυλάθειν ὀφείλει, καὶ μηδ' εἰ ὀφθαλμοδότη, ὡς ἐτὸς ἡμετέρως ἐπαρχιώτας, ὁρῶντες, σειςμοῖς Ἰππικῶν. ὁπότε, ὡς περὶ γραφῆται, ταῖς πρεσβυτέραις μάλλον καὶ ταῖς λακείαις πρὸς τὴν τῶν Θεῶν Ἰρησιῶν τε, μελέτες ἐπαρχιώτας, προσήκει ἀνακαταστήναι, ἢ αὐτῆ ἡμῶν ἢ κέλδους εἰς γνώσιν πάντων ἐπαρχιωτῶν τῶν ἡμετέρων ἔλθῃ, διατάξαι, καὶ ὑποστῆ πρεσβυτέραις τὸ κεκελευσμένον ἐξ ἡμῶν δηλώσαι. ταῦτ' ὑποστῆ ἀνάγκης ἐπιπέσει μὲν, ἀλλ' ἐπὶ γνώμῃ τῆν αὐτῆ διακρίσει. **B** σάμνη. ἐκείτ' ἀληθῆς, ἐστὶ ἀξίωσις, καὶ τοῖς πᾶσι ἦν, τὸ πρεσβυτέραις ἡδὴ καὶ τῶν ἐπισημοτέρων παλιμβόλων, καὶ διεψευσμένων, καὶ τῆ γνώμης ἐνεκα. ἔκκεν ἐτόλμα τις τῶν μετέρων σωφροδον συγκεκλιέν, ἐστὶ αὐτοῦ ἐπισημοτέρων καλασήσαδς. ὅπ μὴ ἢ τῆτ' ἠθελῶν, ἀπὸ τὸ γράμμα. αὐτὸ μόνον τὸ ἀνεπιπέσειν, καὶ Ἰππικῶν φυλάτῃσαδς. καὶ μὴ σωφροδον, καὶ κελεύον ποιείσαδς, ἐστὶ οἴκας ἐκκλησιῶν αὐτῶν μὲν, ἐστὶ ἀλλόπτων σωθῆτων ἡμῶν διακρίσεισαδς. καὶ τοῖ γε ταῦτ' οἰτῆς εἰρήνης, πρεσβυτέρων, καὶ ἐυσέβειας Κωνσταντίνου καὶ Λικίνου, ἀπὸ Ἰππικῶν ἐπέσαδς ἀλκεσαν, καὶ τοῖς ὑποστῆ ἀπασιν διαγραφῶν, καὶ νόμων, καὶ ἰσχυροτέρων, καὶ μὴ ὀδοσεβείσατ' ὅταν τῶν δ' ἀναπρεσβυτέρων. εἰ μὴ ὅτε πρὸς τῆς θεοσεβείας ἐλαθείς δικῆς, ὑσατόν γε ἀκων ὄπτιον ἦχθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Περὶ τῶν Θεοφιλῶν βασιλέων νίκης.

ΕΚΘΕ ἦλθε δὲ αὐτὸν τοιαύτη τις αἰτία, ἡ μέγεθος τῆς ἐκατ' ἀξίαν ἐπιπεπαισμένης ἡγεμονίας αὐτῶν, καὶ οἷος τε φέρεται, ἀλλὰ ἀπειρία σωφροδον, λογισμῶν, καὶ βασιλείας ἀπειροκάλως τοῖς πρῶτοις ἐγχεσθῆναι, καὶ πᾶσι τε ὑπέσφαιας μετὰ λαυχίαι, τῶν ἰσχυρῶν ἀλόγως δέχεται, ἢ δὴ καὶ τῶν τῆς βασιλείας κοινωνῶν, τὰ πάντα αὐτῆ διακρίσει τῶν χρεῖ τε καὶ παιδείας. ἀξίωμα τῆς σωφροδον, καὶ τῶ γε πάντων κορυφαία, καὶ σωφροδον, καὶ τῆ πρὸς τὸν ἀληθῆ Θεὸν ἐυσέβεια, τολμᾶν ὀρμητῶ Ἰρασιμῶν, καὶ πρὸς αὐτῶν τῶν ταῖς ἡμαῖς ἀναγορεύειν Ἰππικῶν.

εις δ' ονομασαν τα της μαρίας, σωθήκας, ας προς
 Λικινιον πεποιθησας, πολεμον
 απονον αιρεται, ειτ' εν βραχει τα παντα
 κησασας, πασαν τε πολιν ενταραξας, η παν
 στρατοπον μυριαδων το πληθος ανηριδμων
 συναλατων, εξεισιν εις μαχην αιτασ διαξα-
 μενος, δαμονων ελπισιν αν δη ωλο Θεων, και
 ταισ των οπλιων μυριασιν, την ψυχην επηρμε-
 νος, η δη συμβαλων εις χειρας, ερημος της εν
 Θεω και της αιαι Επισκοπης. Λικινιω της νικης
 εξ αιτασ Ε παντων ενος η μονε Θεω, τα τότε
 κρατειν περ ανδθεισης, απολυσιδη πρωτον
 το εφ' ω επεποιθει οπλικον των τε αμφ' αυ-
 τον δορυφορων γυμνον και παντων ερημον αυ-
 τον καταλειποτων, και τα τότε κρατειν
 προσεφθιστων, υπο εκδυσ ο δειλαιος ως τα-
 ρισα τον επεποντα αιτασ βασιλικον κοσμον,
 δειλωσ η δυσγηως και ανανδρωσ υποδυνει το
 πληθος, και πετα διαδιδρασκει. κρυπτα ζομε-
 οσ τε ανα τας αγρας η τας κοιμασ, μολιε των
 πολεμιων τας χειρας, τα της σωτηριασ αιτασ
 προσεμενος διεξεισιν, εεγοισ αυλοισ ευ μαλα
 πισυεσ και ληθειεσ της θεισ, αποφνηασ χρισ-
 μασ, εν οισ ειρηαι. η σωζεται βασιλευσ δια
 πολλω δυναμιν, και γιγασ η σωθησαι εν
 πηθει ισχυοσ αιτασ. Ψυδης ιπποσ εις σωτη-
 ριαν, εν δε πηθει δυναμειωσ αιτασ η σωθησε-
 ται, ιδ ο οι οφθαλμοι Κυριεσ ηη τας φοβεμε-
 νασ αυτον, τας ελπιζοιηασ ηη το ελεοσ αιτασ,
 ρυσασ ενθανατε ταισ ψυχασ αυτων. ετω δη
 τα αιχωνησ εμπλεωσ ο τυρανιοσ επι τα καθ'
 εαυτον ελθων μεση, πρωτον μηρ' εμμανει δυ-
 μω, πολλασ Γερεισ και Προφητασ των παλαι-
 ου μαζωριων αιτασ Θεων, αν δη τοισ χρισ-
 μοισ αναρριπιδεισ τον πολεμον ηρατο, ως αν
 γοητασ και απαλειωνασ η επι πασι παροδτασ η
 αυτασ ηρωιδυεσ σωτηριασ, αναιρει εϊτα δη
 διασ δοξαν τα των χριστιανων Θεω, νομον τε τον
 υπο ελευθεριασ αυτων τελωτατα και πλη-
 ρεστατα διαλαξαμφοσ, δυαθανησασ αυτι-
 κα, μη η μιασ αιτασ χρονησ δοθεισης παροθεσ-
 μιασ, τελωτα τον βιον, ο η καταπεμφθεισ υπο
 αυτε νομοσ, τοι ετ' ο ην.

Ανήγραφον ἐρωμείας τῆς Ἐ. τυρανίας ὑπὲρ
 χριστιανῶν διὰ λέξεως, ἐν Ρωμαϊκῆς γλώττης
 εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταληφθείσης.
 Αυτοκρατορ Καίσαρ Γάιος Ουαλέριος Μα-

A atque honoribus vindicare. Dein ad de-
 sperationem usque progrediente infan-
 tiâ; violato quod cum Licinio pepige-
 rat foedere, bellum inexpiabile suscepit.
 Posthæc cum brevi temporis spatio
 cuncta miscuisset, & universas urbes ter-
 rore ac tumultu impleisset; collectis om-
 nibus copiis & innumerabili armato-
 rum multitudine in unum coacta, ad-
 versus Licinium pugnaturus perrexit;
 Dæmonum quos ipse Deos existima-
 bat, auxilio, & multitudine militum
 supra modum elatus. In ipso autem
 conflictu, ope divina penitus nudatus
 B remansit; & per illum qui solus est om-
 nium Deus, victoria Licinio compa-
 rata est. Ac primum quidem militares
 copias quibus maxime confidebat, amifit.
 Cumq; Protectores eum nudum de-
 seruissent, & ad Licinium tunc victo-
 rem transfugissent, protinus abjecto
 Imperiali cultu qui ipsum minimè de-
 cebat, ignavè admodum & parum vi-
 riliter turbæ se gregalium immiscuit.
 Deinde fugiens, & in agris ac vicis sese
 occultans, dum saluti suæ consulit, vix
 tandem è manibus hostium evasit; di-
 vina illa oracula vera profus ac fide di-
 gna esse re ipsa confirmans, quæ sic ha-
 bent: Non falvatur Rex per multitudi-
 nem virtutis suæ, nec gigas salvus erit
 C in multitudine fortitudinis suæ. Fallax
 equus ad salutem: in abundantia virtu-
 tis suæ non servabitur. Ecce oculi Do-
 mini super metuentes eum, & qui spe-
 rant in misericordia ejus: ut liberet à
 morte animas eorum. Sic igitur tyran-
 nus cum summo dedecore atque igno-
 minia ad partes imperii sui reversus,
 primum quidem furore percitus, mul-
 tos Sacerdotes ac Prophetas Deorum
 fuorum, quos ante suspexerat, &
 quorum oraculis excitatus bellum sus-
 ceperat, tanquam præstigiatores ac
 D deceptores, atque insuper salutis suæ
 proditores neci dedit. Posthæc cum
 Christianorum Deo gloriam laudem-
 que tribuisset, & absolutissimam at-
 que uberrimam legem pro eorundem
 Christianorum libertate tulisset, mox
 gravissima ægritudine correptus, nul-
 la ipsi dilatione concessa, extremum
 diem clausit. Lex porro ab illo emif-
 sific habet:

Exemplum constitutionis à tyranno pro
 Christianis data, & ex Latino ser-
 mone in Græcum translata.
 Imperator Cæsar Caius Valerius Ma-
 Zz ij

Psal. 32.

ximinius, Germanicus, Sarmaticus, Pius, Felix, Invictus, Augustus. Provincialium nostrorum utilitati omnibus modis nos perpetuo consulere, eaque ipsis libenter prestare quæ omnibus maxime fructuosa sint, & quæcumque ad communem ipsorum utilitatem & commodum spectent, & Reipublicæ imprimis conducant, quæque singulis grata sint & accepta: neminem ignorare, sed unumquemque res ipsas animo revolventem nosse ac persuasum habere confidimus. Certè cum antea nobis compertum fuisset, occasione legis illius quæ à Divis Diocletiano & Maximiano parentibus nostris lata erat, ut Christianorum conventus penitus abolerentur; multas concussiones prædæque ab officialibus factas esse, atque hoc malum indies longius serpere adversus Provinciales nostros quibus maxime consultum volumus, quorum facultates hoc prætextu graviter atteruntur: superiore anno datis ad singulos Provinciarum Præsides literis statuimus, ut si quis adherere huic sectæ, & religionis illius observantiam sequi vellet, ei liceret absque ullo impedimento in proposito suo permanere, nec ullus eum impedire aut prohibere auderet; sed ut quisque eorum id quod sibi libitum esset, sine ullo metu ac suspitione agendi licentiam haberet. Verùm ne nunc quidem larere nos potuit, quosdam ex Iudicibus præcepta nostra minus rectè intellexisse, & in causâ fuisse ut subditi nostri iussionibus nostris diffiderent, & ad cultum religionis illius quam maxime probabant cunctantiùs accederent. Igitur ut omnis in posterum suspicio metus & ambiguitas adimatur, hoc edictum proponi statuimus, quò cuncti intelligant iis qui hanc sectam & religionem sequi volunt, ex hac indulgentia Majestatis nostræ licere, prout cuique libitum aut acceptum fuerit, ad eam religionem cui ex more fervire constituit colendam accedere. Sed & Dominica sua ipsis instaurare conceditur. Ceterùm ut indulgentia nostra prolixior appareat, illud etiam sancire voluimus; ut si quæ domus aut loca ad jus Christianorum antehac pertinentia, ex iussione divorum parentum

ξιμίνος, Γερμανικός, Σαρματικός, Ευτυχιανός, Αβινίκιος, Σεβαστός· Καὶ αὖτε τὸ πρῶτον ἡμᾶς διανεκῶς τῶν ἐπαρχικῶν τῶν μετέρων ἔχρησίμα προνοεῖσθαι δεῖν, καὶ ταῦτα αὐτοῖς βάλεισθαι παρέχων οἷς τὰ λυσιστῶν πάντων μάλιστα καθορθεῖται, καὶ ὅσα τῆς τελείας καὶ τῆς χρησιμότητος ἐστὶν καὶ τῶν, καὶ ὅποια πρὸς τὴν δημοσίαν λυσιστῶν ἀρμόζει, καὶ ταῖς ἐκάστων διανοίαις προσφύσει τυγχάνει. εἰ δὲ να ἀγνοεῖν ἀλλ' ἕκαστον ἀναγγεῖν ἐπ' αὐτὸ τὸ γνώριμον. ζωώσκειν τε ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ, δηλονότι πιστεύουσαν, ὅποτε τοίνυν πρὸ τῆς δηλονότι γονε τῆ γνώσει τῆ ἡμετέρας, ἐν ταύτης τῆ φάσεως ἐξ ἧς κεκελευσμένον ἦν ὑπὸ τῶν ἱερῶν Ἰατῶν Διοκλητιανῆ καὶ Μαξιμιανῆ τῶν γονε τῶν ἡμετέρων, τὰς σιωπὰς τῶν χριστιανῶν ἔξηρῆσθαι, πολλὰς σεισμὰς καὶ δῶσας ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν γεγενησῶν, καὶ εἰς τῶν ἰτέτο παρεχωρεῖν καὶ τῶν ἐπαρχικῶν τῶν μετέρων, ὧν μάλιστα ἀπένοιαν τὴν ἀποστασαν γινεσθαι ἀποδεδόχουσαν. τῶν ἐπιτῶν τῶν ἰπῶν αὐτῶν καλατερομένων, δὸθεντῶν γραμματῶν πρὸς τὰς ἡγεμόνας ἐκάστης ἐπαρχίας, τὴν παρελθόντι ἐνιαυτῷ, ἐνομοθετήσαμεν. ἡ ἰπῶν πῖς βέλοισθαι τῶ τοῖσθαι ἔθει ἡ τῆ αὐτῆ φωνῶν τ' αὐτῆς θεσηκίας ἐπέσθαι, τῆτον ἀνεμπόδισθαι ἔχεσθαι τῆς ἀποθέσεως τῆς ἐαυτῶν, καὶ ὑπὸ μὲν τῶν ἐμπόδισθαι μὴ ἴ καλυπθῶν, καὶ ἐν αὐτῶν ἐν χρεσθαι, ἀνευ πῶς φόβου καὶ ὑποψίας, τῶν ὅπῃ ἐκάσθω δέσσει ποιεῖν. πλὴν εἰ δὲ νῦν λαθῶν ἡμᾶς ἐδυνήθη, ὅτι τινὲς τῶν δικαστῶν παρῶν δυνεσθαι τὰς ἡμετέρας κελεύσεις, καὶ δῖσθαι ζῶν τὰς ἡμετέρας ἀνθρώπων, ἀεὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ματα τὰ ἡμετέρας παρεσκευασαν, καὶ οὐκ ἴσθαι τῶν πρὸς ἐναι ταῦταις ταῖς θεσηκίας ἐπῶν ἦν δέσσειν αὐτοῖς, ἐποίησαν, ἵνα τοίνυν εἰς τὸ ἔξῃς πᾶσα ὑπὸ ψία ἀμφιβολίας ἔ φόβου πειραιεθῆ, τῆτον τὸ διάταγμα πρὸς ἐθῆσαι ἐνομοθετήσαμεν, ἵνα πᾶσι δηλονότι χριστιανῶν, ὅσων τῆτον οἷ τινες ταύτῃ τὴν ἀίρεσιν καὶ τῆ θεσηκίαν μεπέσαι βέλοισθαι, ἐν ταύτης τ' δῶσθαι τ' ἡμετέρας καθὼς ἕκαστος βέλεσθαι ἢ δέον αὐτῶν ἐστίν, ἔτῶς πρὸς ἐναι τῆ θεσηκία ταύτη ἢ ὅσθαι

ἔθους θεσηκίαν εἴλετο καὶ τὰ κυριακά ἢ τὰ οἰκεία ὅπως καλασκεναζοιεν, συγχωρεῖσθαι ἵνα μὲν τοῖς μείζων χηται ἡ ἡμετέρα δῶρεσθαι, καὶ τῆτον νομοθετήσθαι καλῆξωσθαι, ἢ εἰ τινες οἰκία καὶ χωεῖα ἔ δικαίαι τῶν χριστιανῶν πρὸ τῆτον ἐτύχων ὄτα, ἐκ τ' κελε-

σεως των γονεων των ημετερον εις το δικαιον
 μελεπεσε & φισκε, η υπο λινος καλεθη προ-
 λειψω, ειτε διαπρασις τετων γεγνηται, ειτε εις
 χειρισμα δεδωται. ταυτα παντα εις το
 αρχαιον δικαιον των χριστιανων ανακληθηται
 ουκ ελευσαμην. και εν τετω, της ημετερας
 ευσεβειας η της προνομιας αιδησει παντες λα-
 βουσαν αυλια & τυραννα φωνα, εδ' ολον ενιαυ-
 τον των κτ' χριστιανων εν σηλαις αναλεθημενων
 αυτων διαταματων υπερισσασαι. η παρ' ω γε
 μικρω προωθεν δυοσεβεις εδοκουμεν και αθεοι
 & παντος ολεθρου τε βικ, ως μη οτι γε πολιν,
 αλλ' εδ' ε χωραν εσθ' ερημιαν οικειν επηρε-
 πεως. αυτα τετω διαταξεις υπερ χριστιανων
 και νομοθεσαι σιωπηθηοντο και οι προερα-
 χεσθ' πυελ' εσιδηρω, θρησκειν τε & οιωων βο-
 ρα προ οφθαλμω αυτω & τυραννα διαφθει-
 ρωμω, η παν ειδ' & κολασεως & τιμωρειας,
 απαλλαγης τε βικ οικουστα ας αν αθεοι
 η δυοσεβεις υπομυροντες, ετοι νω προς αυτω
 και θρησκευειν ομολογηνται θρησκεια, και
 θησκευαζεν Κυριακα θησκευοιαι. η δι-
 καιων των αυτω μελειναι, αυτος ο τυρανν
 μαρτυρει η ομολογει. η δη τοιαυτα εξομολο-
 γησαμενος, ωσπερ τινος τυχων ευερεσιας, τε-
 των δη αυτων ενεκα, ηθηον η παθειν αυτων εχρηω
 δη παθων, αθερα θεσ πληγεις μαστιγ, εν
 δαπτερα & πολεμικ συμβολη και ασρεφει. γι-
 νεται δ' αυτω τα της καιασροφης, εχ' οια στρα-
 τηγικ πολεμαρχαις, υπερ δεσπτης η γνωρι-
 μων πολλοις ανδρωιζομενοις εν πολεμω τω
 ευκλειη τελευτην ευθαρσως υπομειναι συνεβη
 αλλα ηδ' ατε της δυοσεβης η θεομαχ, της
 αυτα εξως ετ' αυτω προ ε πεδεις σινεσω-
 σης, οικου μενων αυτος η κρυπταζομενος, την
 προσηκουσαν τιμωρειαν υπεχει, αθερα θεσ
 πληγεις και ολα ε σωματι μαστιγ. ως αλ-
 γηδοσι θηναις & πεδωδωιαις ελαινομενον,
 περλη καιασροειν λιμω φθιρομενον, τας τε
 σαρκας ολασ αροατω & θεπλω πυριτηκο-
 μενον. ως διαρροσασας, το μεν παν ειδος της
 παλαιας μορφης αφανισθηναι. ξηρων δ' αυτω
 μινον ος εων οιον τι μακρω χρονω κατεσκευε-
 λθμενον ειδωλον υπολειφθηναι ως μη δ' αλ-
 λο τινομιζειν της παρονιας, η ταφον αυτω τ'
 ψυχης γεγονεναι το σωμα, εν ηδη νεκρω και
 παντεως απορρυσανη και ορωενημενης.

A nostrorum ad jus fisci devoluta sint, aut
 ab aliqua civitate occupata, aut cer-
 te vendita, aut alicui dono data; cun-
 cta ad pristinum jus ac dominium Chri-
 stianorum revocentur, ut hac etiam
 in re pietatem ac providentiam no-
 stram cuncti possint agnoscere. Hæc
 sunt tyranni verba, quæ post edicta illa
 adversus Christianos in æreis tabulis
 ab ipso proposita, nondum anno pe-
 nitus exacto subsecuta sunt. Et qui
 paulò antea nos profanos atque impios
 & in perniciem generis humani na-
 tos esse censuerat, adeò ut non mo-
 do urbes, sed ne agros quidem & foli-
 tudines incolere sineremur; ab eo
 constitutiones & leges pro Christianis
 edebantur. Et qui nuper ante ipsius
 tyranni oculos flammis ac ferro, &
 bestiarum ac volucrum laniatu absum-
 mebantur, cunctaque pœnarum &
 mortis genera velut impii & religionis
 omnis expertes miserabilem in mo-
 dum sustinebant, iidem nunc & reli-
 gionem colere dicuntur, & instaura-
 re Dominica sua sinuntur: quin &
 jura quædam ipsis competere idem ty-
 rannus testatur fateturque. Hæc igitur
 cum ille confessus fuisset, quasi quo-
 dam accepto beneficio, ob eam ipsam
 causam mitiore quam merebatur pœ-
 nâ affectus, repentina à Deo percul-
 sus plaga, in secundo prælio mortem
 oppetiit. Porro non talis exitus vitæ
 ei contigit, qualis Ducibus atque Im-
 peratoribus contingere solet, qui pro
 gloria & pro notis ac familiaribus for-
 titer dimicantes, gloriosam mortem
 constanti animo subierunt. Verum
 cum exercitus ipsius acie jam instru-
 cta staret in campo, ipse domi sedens
 ac sese occultans, subito utpotè im-
 pius Deique hostis infictâ calitûs pla-
 gâ toto corpore percussus, debitas
 pœnas perfolvit. Quippe gravissimis
 doloribus tormentisque exagitatus,
 pronus humi volutabatur; inedia con-
 tabescens; carnibus occulto quodam
 & divinitus immisso igne collique-
 scentibus, Adeò ut cum illæ jam pe-
 nitus diffluisissent, pristina quidem
 formæ species omnis in illo abolere-
 tur: aridorum autem ossium quod-
 dam quasi simulacrum longo temporis
 tractu exsiccatum duntaxat remane-
 ret. Itaque omnes qui aderant, cor-
 pus illius nihil aliud esse judicabant,
 quam sepulchrum animæ, in mor-
 tuo jam ac tabefacto corpore defossæ.

Cumque acrius adhuc & vehementius ab intimis usque medullis eum inflammatio torreret, oculi quidem ipsi exsiliunt, & ex propriis sedibus avulsi, cæcum eum reliquerunt. Posthæc nihilominus adhuc spirans; multa spondens Domino, mortem advocabat. Tandemque ob contumelias quibus Christum affecisset, merito hæc se perpeti confessus, animam exhalavit.

Ασφοδρότερον δ' ἐπὶ μᾶλλον τὸ θέρμης αὐτοῦ ἐκβαθεῖς μυελῶν καταφλέεσθαι, καὶ τῶν σιμῶν ἀπὸ τὰ ὄμματα, καὶ τὴν ἰδίαν ἰδέσθαι ποπεσόντα, πηρὸν αὐτὸν ἀφίπων ὁ δὲ ἐπιτοῖς ἐπιμπνέων, ἀνομολογῆσθαι τὸν Κυρίου θάνατον ἐπεκαλεῖτο, καὶ τὸ πανύστατον ταῦτα τῆς κτ' ἔχει ἔπαρσις χρεώσεως μοιολογίας παθεῖν, τὴν ψυχὴν ἀφίπων.

CAPUT XI.

De ultimo exitu hostium Christiana religionis.

Huc refer Niceph. 1.7. c. 39

IN hunc igitur modum sublato è vivis Maximino, qui solus ex religionis hostibus adhuc relictus omnes improbitate superavit; Ecclesiarum quidem ædificia omnipotentis Dei beneficio ab ipsis fundamentis renovata exstruebantur: Christi que doctrina ad gloriam summi omnium Dei resplendens, majore quam antea libertate frui cœpit. Impii verò & religionis hostes, summo dedecore atque ignominia afficiebantur. Primum enim Maximinus ipse hostis publicus ab Imperatoribus renuntiatus, edictis publicè propositis impiissimus ac detestandi nominis, Deoque invisus tyrannus appellatus est. Sed & imagines que ipsi liberisque ejus honoris causâ posite per singulas prope urbes visebantur, aliæ è sublimi dejectæ contrafractæque sunt; aliæ inutiles reddite, oblitterato scilicet nigris coloribus vultu. Statuæ quoque quotquot honoris ejus causâ erectæ fuerant, dejectæ similiter atque coneritæ, cunctis qui illudere atque insultare voluissent, ad ludibrium & contumeliam expositæ fuere. Posthæc ceteri etiam religionis hostes cunctis honoribus spoliati sunt. Omnes denique qui à Maximini partibus stabant; qui præ reliquis Provinciarum Rectoribus ab eo culti & ornati, ut ei assentarentur, adversus religionem nostram insolenter debacchati fuerant, capite plectuntur. Ex quorum numero fuit Picentius, in summo honore ac veneratione ab eodem habitus, & sodalium omnium longè carissimus: quem ille iterum ac tertio Consulem & Præfectum ac Procuratorem summæ rei creaverat. Et Culcianus omnibus similiter Magistratibus & provinciarum administrationibus perfunctus, qui & ipse innumeris Christianorum cædibus apud Ægyptum incluserat. Alii

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Περὶ τῆς αὐτῆς ἀπολείας τῆς θεοσεβείας ἰστορίας.

ΟΥτω δὴτα Μαξιμίνος ἐκποδὼν ἡμετέρας θεοσεβείας ἐχθρῶν, ἀπάντων χεῖρος ἀναπέθετε. καὶ μετὰ τῆς τῶν ὀκνησιῶν ἀνανεώσεως, καὶ θεμελιῶν χάριτι Θεοῦ ἔπαρσις πάντοκρατορος ἐβ. ὁ, τε Χρυσῆ λόγος εἰς δόξαν τῆς τοῦ Θεοῦ διαλάμπων, μείζονα τὴν πρόδοσιν λαμβάνει παρρησιᾶν τὰ τῆς δυοσεβείας τῆς θεοσεβείας ἐχθρῶν, αἰχμητικῆς καὶ ἀκαταμάχτης ἐνεπίπλαστῆς. πρῶτον τε ἡρώδης οὗτος Μαξιμίνος, ἀπάντων πολέμων ἀρχὴν ὑπὸ τῶν κερδέντων ἀναγορευθεὶς, δυοσεβείας τῆς καὶ δυοσυνωμῶτα ἔχει καὶ θεομισίας τῆς τυραννὸς διὰ περὶ γραμμῶν δημοσίων καὶ σπληνίτου ἰστορίας ἵσταται εἰς ἡμῶν αὐτῶν αὐτῆ παίδων καὶ πᾶσαν ἀνέκην ἰστορίαν. καὶ μὲν ἐξ ὑψους εἰς ἑδάφους ῥιπίεμμοι σιωπῶντο. αἱ δὲ τὰς περὶ σοφίας ἡχρεῖντο, οὐκ ἀποχρώματι κατὰ μελανόμεναι ἀσδοκίαν ὁμοίως ὁπόσοι εἰς τὴν αὐτῆ ἡμῶν διασπῶσαν. ὡσαύτως ῥιπίεμμοι σιωπῶντο. ἡρώδης καὶ παῖδά τοῖς ἐνυβρίζον καὶ ἐμπασσῶν ἐθέλωσιν ἐκκείμενοι. εἶτα δὲ καὶ τῶν αὐτῶν τῆς θεοσεβείας ἐχθρῶν πᾶσαι αἱ ἡμῶν ἀπὸ ῥῆντο. ἐκτείνοντο δὲ καὶ πάντες οἱ τὰ Μαξιμίνος φρονεῖτες, ὅσοι μάλιστα τῶν ἐν δόξῃ ἀξιώμασιν ὑπὸ αὐτῆ τελμημῶν, τῆς αὐτῶν κολακείας σοβαρῶς ἐνεπαρόντων καὶ καθ' ἡμᾶς λόγῳ οἷος ἢ ὅτι πᾶντα αὐτῶν ἡμῶν τῶν καὶ αἰδέσιμῶν τῶν, ἔτασαν τῶν γησιώτατῶν, Πευκέτι. διτύπατος καὶ τριτύπατος, καὶ τῶν καθόλου λόγων ἐπαρῶν πρὸς αὐτῆ καθεστῶμεν. Κελκιανὸς τε ὡσαύτως διὰ πάσης δεχτικῆς προσελθὼν εἰσεσίας. ὁ καὶ αὐτὸς μετρίως τοῖς κατ' Ἀγῶν χριστιανῶν ἐλλαμπησόμενος αἰμασὶν ἀλλο